

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Præmittenda ad resolutionem quæstionis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

22. Objicies secundò: Modus operandi liberè est A perfectior modò operandi necessariò: Ergo in modo operandi liberè, perfectior ratio voluntarij reperiri debet. Consequentia videtur bona, Antecedens probatur: quia modus operandi liberè convenit naturæ rationali, secundùm gradum perfectionis, quem habet super irrationalem; modus verò operandi necessariò, est communis ipsi naturæ rationali cum inferioribus naturis.

23. Respondeo distinguendo Antecedens: Est perfectior modò operandi necessariò, qui sequitur cognitionem imperfectam, concedo Antecedens: modò operandi necessariò ex perfecta cogitatione, nego Antecedens. Ad probationem B dico, quòd sicut modus operandi liberè est proprius naturæ rationalis, quatenus excedit omnes alias naturas inferiores; ita & modus operandi necessariò sequens perfectam cognitionem, ut patet in amore beatifico: ille enim convenit creaturæ intellectuali, prout omnes alias naturas inferiores excedit.

24. Objicies tertio: Voluntarium liberum est magis ab intrinseco & ex perfectiori cognitione finis, quàm voluntarium necessarium: Ergo voluntarium liberum excedit necessarium in ratione voluntarij. Consequentia patet ex suprà dictis, Antecedens probatur primò quoad primam partem: quia voluntas liberè agens magis movet seipsam, quàm cum necessariò agit; nam inclinatio naturalis, est ab Authore naturæ impressa; libera autem à voluntate in seipsa omnino producitur: Ergo voluntarium liberum est magis ab intrinseco, quàm voluntarium necessarium. Probatur etiam idem Antecedens quoad secundam partem: Quia cognitio concurrens ad actum liberum, non solum proponit objectum, sed etiam influit in operationem ipsam; cum enim sit deliberatio rationis, deliberat de ipsa operatione, ac proinde influit in illam; quod non facit cognitio requisita ad actum necessarium: Ergo voluntarium liberum est magis ex cognitione finis, quàm necessarium.

25. Respondeo negando Antecedens. Ad probationem primæ partis dico, voluntatem non magis movere seipsam ad actum liberum, quàm ad per se necessarium: imò magis se movet ad per se necessarium, ut patet in amore Dei in patria, ad quem voluntas se movet totis suis viribus; quod non ita præstat in amore libero, quem elicit in via. Nec obstat quòd inclinatio naturalis sit ab Authore naturæ impressa: nam ut ait D. Thomas hic art. 1. ad 1. *Licet de ratione voluntarij sit quòd principium ejus sit intra: non tamen est contra rationem voluntarij, quòd causetur vel moveatur ab exteriori principio; quia non est de ratione voluntarij, quòd principium intrinsecum sit principium primum.*

26. Ad probationem secundæ partis, nego quòd in actu necessariò sit iudicium solum de bonitate objecti, non verò de ipsa operatione voluntatis: nam per visionem beatificam v. g. non solum manifestatur summa bonitas ex parte objecti ut amabilis, sed etiam ipsum exercitium actus amandi ita representatur bonum & conveniens, quòd cessatio ab illo non potest apprehendi ut appetibilis: Ergo iudicium practicum quod formatur ex visione beatifica, non solum iudicat de bonitate objecti, sed etiam de convenientia actus; non minus quàm iudicium practicum quod regulat actus liberos.

ARTICVLVS III.

Vtrum ut omissio, & effectus ex illa secutus, sint voluntaria, requiratur debitum, seu obligatio ponendi actum qui omittitur?

27. COMMVNITER dici solet ad omissionem voluntariam requiri hæc tria, posse, tene-ri, & non facere. Et quamvis de primo & tertio nulla sit controversia, de secundo tamen non est ita certum & exploratum: aliqui enim existimant tam omissionem, quàm effectum ex illa sequutum, esse voluntaria, licet nullum sit præceptum, vel obligatio ponendi actum omis- sum. Ita Salas hic disp. 1. sect. 4. num. 46. Alij, ut Martinez, Alvarez, & Joannes à S. Thoma, distinguunt inter omissionem & effectum, & hunc fatentur non esse voluntarium indirectè, quando non est obligatio ponendi actum omis- sum; de ipsa verò omissione id negant. Alij cum Caietano & Conrado contendunt præceptum seu obligationem ad utrumque requiri, id est, ut tam omissio, quàm effectus ex illa sequutus censeantur voluntaria. Aliqui tandem, volentes ad concordiam prædictas sententias reducere, dicunt debitum, seu obligationem ponendi actum, requiri ut omissio & actus ex illa sequutus sint voluntaria moraliter seu culpabiliter (quia non est culpa nisi sit transgressio præcepti seu legis; ubi autem non est lex, nec prevaricatio, ut dicitur ad Romanos 4.) non verò ut sint voluntaria physicè & inculpabiliter: ad hoc enim lex aut præceptum indifferenter se habent.

§ I.

Premittenda ad resolutionem questionis.

28. SUPPONO primò: Aliquid posse dici vo- luntarium dupliciter, scilicet in potentia, & in actu: ut dicatur voluntarium in potentia, sufficit ipsum esse in potestate voluntatis, tanquam in causa quæ habeat facultatem ad ipsum; quo pacto ambulatio homini sedenti dici potest voluntaria, quia in potestate ipsius voluntatis continetur: ut verò aliquid sit voluntarium in actu, requiritur insuper quòd illa facultas voluntatis sit aliquò modò redacta in actum, seu habeat aliquam causalitatem respectu ipsius. Ratio utriusque est, quia voluntarium importat habitudinem ad voluntatem ut ad causam; Ergo ut sit voluntarium in potentia, sufficit quòd voluntas habeat potestatem in ipsum; ut autem sit voluntarium in actu, necessaria est aliqua causalitas voluntatis respectu illius.

29. Suppono secundò, voluntarium in actu ad- huc esse duplex, unum directum, & aliud indi- rectum. Directum est illud quod procedit à vo- luntate per verum & positivum influxum, sive immediatè, sive mediatè; unde est aliquis actus à voluntate elicitus, vel ab ea imperatus. Indi- rectum est illud quod non procedit quidem à vo- luntate, sed tamen ei imputatur, quia connexio- nem habet cum aliquo ab ipsa directè voli- to; & hoc vocatur etiam voluntarium interpreta- tivum.

Suppono tertio, requiri necessariò ad quod- cumque voluntarium, quòd objectum sit cogni-

tum, saltem in communi & confusè: quia ut communiter dicitur, *nihil volitum quin præcognitum*. unde ut omisso & effectus illam consequens, sint voluntaria, debet omittens advertere; adeoque si quis absque ulla cognitione seu prævisione missæ, audiendæ somno se dederit, ratione cujus missam non audiat, non censetur illa omisso voluntaria, sed ex mera oblivione processisse dicitur. Hæc sunt certa & indubitata apud Theologos. Sed difficultas & controversia est, an præter advertentiam requiratur insuper debitum, seu obligatio ponendi actum qui omittitur, ad hoc ut ipsa omisso & effectus ex illa sequens, sint voluntaria in actu: nam utrumque esse voluntarium in potentia, ante omne præceptum, extra dubium & controversiam est.

S. II.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur: Ut omisso, & effectus ex illa sequens, sint voluntaria, requiritur debitum, seu obligatio ponendi actum qui omittitur.

31. Probatur primò ex D. Thoma hîc art. 3. ubi utramque partem nostræ conclusionis satis aperte docet. Nam primò loquens de effectu ex omissione sequuto, sic ait: *Sciendum quòd non semper id quòd sequitur ad defectum actionis, reduciitur sicut in causam in agens, ex eo quòd non agit, sed solum tunc cum potest & tenetur agere.* Et affert exemplum illius cui non esset commissa navis gubernatio: licet enim ille prospiciat, quòd si non gubernet navim, submergetur; illi tamen non imputatur navis submersio, quia non tenetur eam gubernare. Postea verò loquens de ipsa omissione subdit: *Quia igitur voluntas volendo & agendo potest impedire hoc quòd non est velle & non agere.* ET ALIQUANDO DEBET, *ideo non velle & non agere imputatur ei quasi ab illa existens.*

32. Duplex solutio solet huic loco adhiberi: prima est, quòd D. Thomas loquitur non de ipsa omissione in se, sed de effectu sequuto ad illam: secunda verò, quòd loquitur de omissione in quantum culpabili, non ut voluntaria est præcisè.

Utraque tamen insufficiens est: Prima quidem, quia licet S. Doctor initio articuli de ipso effectu ad omissionem subsequuto loquatur, postea tamen loquitur de ipsa omissione in se considerata, ut patet ex verbis ultimò relatis. Addo quòd D. Thomas in hoc articulo inquirat, utrum voluntarium possit esse absque omni actu? & respondet posse esse, suppositis illis duabus conditionibus, quòd scilicet voluntas possit & debeat: cum ergo voluntarium quòd potest esse absque omni actu, sit duplex, scilicet omisso, & effectus ad illam sequens; si de solo effectu loqueretur, diminutè omnino procederet, relinquens unam & principalem partem difficultatis, quæ est de ipsa omissione, ratione cuius effectus est voluntarius.

Secunda verò solutio ex eo rejicitur, quòd D. Thomas non solum loquitur de omissione ut imputabili, sed ut existente à voluntate, & prout reduciatur ad ipsam ut causam; ut patet ex prioribus verbis: *Non semper reduciitur sicut in causam in agens, sed tunc solum cum potest & debet;* & ex posterioribus, cum dicit: *Non velle*

& non agere imputatur ei, quasi ab eo existens. Sed existere à voluntate, & reduci in ipsam ut in causam, non solum pertinet ad imputabilitatem, sed etiam ad ipsam rationem voluntarij: Ergo ad talem rationem voluntarij requirit D. Thomas obligationem & debitum.

Præterea, S. Doctor in præfenti solum agit de voluntario in communi, abstrahendo à ratione boni; de hoc enim infra acturus est qu. 18. Ergo ejus resolutio de voluntario in esse physico, non verò in esse morali, debet procedere.

Probatur secundò conclusio ratione fundamentali, & simul præcipuum Adversariorum fundamentum convellit. Ut aliqua omisso sit voluntaria indirectè, debet contineri virtualiter in aliqua actione incòpossibili cum ea quæ omittitur, tanquam in causa: v. g. ut omisso Missæ censetur voluntaria indirectè & interpretativè, debet contineri virtualiter & tanquam in causa in volitione studij, vel ludij eò tempore quò celebratur missa: At seclusò præceptò, virtualiter in ea non continetur: Ergo illò remotò non est voluntaria, etiam indirectè & interpretativè. Major continet præcipuum fundamentum Adversariorum: ideo enim volunt ommissionem Missæ v. g. in die in quo non est obligatio illam audiendi, esse indirectè seu interpretativè voluntariam, quia voluntas omittendi seu non audiendi missam, in actu incòpossibili, qui tempore Missæ exercetur, putà studij, virtualiter & interpretativè continetur. Patet etiam eadem Major ex dictis in secunda suppositione: Voluntarium enim indirectum est illud quòd non procedit directè à voluntate, habet tamen cum aliquo directè ab ipsa volito connexionem: Ergo ut aliqua omisso indirectè & interpretativè sit voluntaria, debet virtualiter contineri in aliqua actione directè volita, & cum ea quæ omittitur incòpossibili.

Minor autem, in qua est difficultas, sic ostenditur. Hoc inter negationem & privationem reperitur discrimen, quòd negatio nullum habet fundamentum, bene tamen privatio; unde privatio in alio ut in causa potest contineri, non tamen pura carentia vel negatio: At seclusò præceptò audiendi missam, ejus omisso non habet rationem privationis, sed tantum puræ carentiæ, & negationis: Ergo illò remotò, ea non continetur virtualiter, & tanquam in causa, in actu studendi vel ludendi, qui tempore Missæ exercetur, sed hujusmodi actio merè indifferenter & concomitanter se habet in ordine ad illam; & sic manet illa omisso permessa, sed non voluntaria; sicut peccata hominum sunt permessa à Deo, sed illi non voluntaria, quia non tenetur ea impedire, nec auxilia efficacia ad ea vitanda præstare, ut infra latius exponemus. Major & Consequentia patent: Minor autem suadetur. Nam sicut in physicis, quando aliqua forma est debita inesse subjecto, ratione dispositionum, ejus carentia habet rationem privationis; quando verò non est illi debita, ejus carentia solum est negatio: ita in moralibus omisso actus habet rationem privationis, quando actus illi oppositus est debitus subjecto; quando verò non est illi debitus, rationem puræ negationis & carentiæ: At seclusò præceptò, actus omissioni oppositus non est debitus subjecto, ut patet; ejus enim debitum seu obligatio non aliunde provenit, quam à lege seu præcepto ad illum obligante: Ergo illò